

Кена упанишада केनोपनिषत्

आप्यायन्तु ममाङ्गानि वाक्प्राणश्चक्षुः श्रोत्रमथो
बलमिन्द्रियाणि च सर्वाणि सर्वं ब्रह्मोपनिषदं
माहं ब्रह्म निराकुर्यां मा मा ब्रह्म निराकरोद्
अनिराकरणमस्त्वनिराकरणं मेऽस्तु ।

तदात्मनि निरते य उपनिषत्सु धर्मास्ते मयि सन्तु ते मयि सन्तु ॥

ā√pyai I Ā. – увеличиваться, расти, расширяться, возвышаться;
nir-ā√kar VIII P. – отделять, устранять, отталкивать, отрицать, не признавать;
ni√ram I Ā. – успокаиваться, прекращаться, довольствоваться;

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

केनेषितं पतति प्रेषितं मनः केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः ।

केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुः श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति ॥ १ ॥

√iṣ I, IV P. (p.p. iṣita) - идти, приводить в движение, ускорять;
preṣ (pra√iṣ) VI P. *только caus.* - приводить в движение; высылать, посылать;
pre (pra√i) II P. – появляться, показываться, возникать, выступать; уходить, умирать;
√yuḥ VII U. - впрягать, запрягать; укреплять, прикреплять; связывать, соединять, связывать;
приводить в действие; обращать мысли на один предмет, сосредотачиваться;

श्रोत्रस्य श्रोत्रं मनसो मनो यद्वाचो ह वाचं स उ प्राणस्य प्राणः चक्षुषश्चक्षुरतिमुच्य धीराः

प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥ २ ॥

ati√muc VI P. – избегать, исчезать, оставить;
dhīra - стойкий, решительный, умный, храбрый; сдержанный, спокойный;

न तत्र चक्षुर्गच्छति न वाग्गच्छति नो मनो न विद्वो न विजानीमो यथैतदनुशिष्यादन्यदेव तद्विदितादथो

अविदितादधि इति शुश्रुम पूर्वेषां ये नस्तद्याचक्षिरे ॥ ३ ॥

vi√jñā IX P. - понимать, узнавать, знать, говорить, обращаться (*со словами*), спрашивать, различать;
anu√śās II P. – поучать, наставлять; приказывать;
vy-ā√cakṣ II Ā. - объяснять, рассказывать;

यद्वाचानभ्युदितं येन वाग्भ्युद्यते ।

तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥ ४ ॥

abhi√vad I P. – говорить, обращаться, приветствовать;
upās (upa√ās) II Ā. – почитать, служить, оказывать честь; садиться;

यन्मनसा न मनुते येनाहुर्मनो मतम्
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥ ५ ॥

यच्चक्षुषा न पश्यति येन चक्षूषि पश्यति
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥ ६ ॥

यच्छ्रोत्रेण न शृणोति येन श्रोत्रमिदं श्रुतम्
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥ ७ ॥

यत्प्राणेन न प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥ ८ ॥

prāṇ (pra√ṇ) II P. – дышать, вдыхать;

इति केनोपनिषत्सु प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

यदि मन्यसे सुवेदेति दभ्रमेवापि नूनं त्वं वेत्थ ब्रह्मणो रूपम् ।

यदस्य त्वं यदस्य च देवेष्वथ नु मीमांस्यमेव ते मन्ये विदितम् ॥ १ ॥

dabhram *adv.* – немного, незначительно, едва;
√man IV Ā. (*здесь des.*) – думать, полагать, рассматривать, исследовать;

नाहं मन्ये सुवेदेति नो न वेदेति वेद च ।

यो नस्तद्वेद तद्वेद नो न वेदेति वेद च ॥ २ ॥

यस्यामतं तस्य मतं मतं यस्य न वेद सः ।

अविज्ञातं विजानतां विज्ञातमविजानताम् ॥ ३ ॥

प्रतिबोधविदितं मतममृतत्वं हि विन्दते ।

आत्मना विन्दते वीर्यं विद्यया विन्दते ऽमृतम् ॥ ४ ॥

pratibodha *n* – пробуждение, знание;

इह चेदवेदीदथ सत्यमस्ति न चेदिहावेदीन्महती विनष्टिः ।

भूतेषु भूतेषु विचित्य धीराः प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥ ५ ॥

vinaṣṭi f – потеря; разрушение, уничтожение;
vi√ci V P. – отделять, размещать, искать; различать, считать;

इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

ब्रह्म ह देवेभ्यो विजिग्ये तस्य ह ब्रह्मणो विजये देवा अमहीयन्त ।

त ऐक्षन्तास्माकमेवायं विजयो ऽस्माकमेवायं महिमेति ॥ १ ॥

vi√ji I Ā. – добиваться, завоевывать, превосходить, побеждать;
vijaya m – спор, борьба, победа, добыча;
√mahīya Ā. den. – быть счастливым, процветать, возвышаться;
√īkṣ I Ā. – смотреть, воспринимать, приходиться к мысли, принимать во внимание;

तद्वैषां विजज्ञौ तेभ्यो ह प्रादुर्बभूव तन्न व्यजानत किमिदं यक्षमिति ॥ २ ॥

तेऽग्निमब्रुवञ्जातवेद एतद्विजानीहि किमेतद्यक्षमिति तथेति ॥ ३ ॥

prādur √bhū I P. – стать видимым, появиться, возникнуть;
yakṣa n – дух, сверхъестественное существо;

तदभ्यद्रवत्तमभ्यवदत्को ऽसीत्यग्निर्वा अहमस्मीत्यब्रवीज्जातवेदा अहमस्मीति ॥ ४ ॥

तस्मिंस्त्वयि किं वीर्यमित्यपीदं सर्वं दहेयं यदिदं पृथिव्यामिति ॥ ५ ॥

abhi√dru I P. – бежать, спешить, бросаться в;

तस्मै तृणं निदधावेतद्देहेति तदुपप्रेयाय सर्वजवेन तन्न शशाक दग्धुं स तत एव निववृते नैतदशकं

विज्ञातुं यदेतद्यक्षमिति ॥ ६ ॥

ni√dhā III P. – ставить, положить;
upapre (upa-rga√i) II P. – устремляться, бросаться, мчаться;
java m – быстрота;

अथ वायुमब्रुवन्वायवेतद्विजानीहि किमेतद्यक्षमिति तथेति ॥ ७ ॥

तदभ्यद्रवत्तमभ्यवदत्को ऽसीति वायुर्वा अहमस्मीत्यब्रवीन्मातरिश्च वा अहमस्मीति ॥ ८ ॥

तस्मिंस्त्वयि किं वीर्यमित्यपीदं सर्वमाददीय यदिदं पृथिव्यामिति ॥ ९ ॥

तस्मै तृणं निदधावेतदादत्स्वेति तदुपप्रेयाय सर्वजवेन तन्न शशाकादातुं स तत एव निववृते नैतदशकं

विज्ञातुं यदेतद्यक्षमिति ॥ १० ॥

अथेन्द्रमब्रुवन्मघवन्नेतद्विजानीहि किमेतद्यक्षमिति तथेति तदभ्यद्रवत्तस्मात्तिरोदधे ॥ ११ ॥

tiro√dhā (tiras √dhā) III U. - скрываться; устраняться; вытеснять, побеждать, одолевать;

स तस्मिन्नेवाकाशे स्त्रियमाजगाम बहुशोभमानामुमाँ हैमवतीं ताँ होवाच किमेतद्यक्षमिति ॥ १२ ॥

इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

सा ब्रह्मेति होवाच ब्रह्मणो वा एतद्विजये महीयध्वमिति ततो हैव विदांचकार ब्रह्मेति ॥ १ ॥

तस्माद्वा एते देवा अतितरामिवान्यान्देवान्यदग्निर्वायुरिन्द्रस्ते ह्येनन्नेदिष्ठं पस्पृशुस्ते ह्येनत्प्रथमो
विदांचकार ब्रह्मेति ॥ २ ॥

तस्माद्वा इन्द्रो ऽतितरामिवान्यान्देवान्स ह्येनन्नेदिष्ठं पस्पृश स ह्येनत्प्रथमो विदांचकार ब्रह्मेति ॥ ३ ॥

atitarām adv. – совсем, крайне, очень; лучше, больше чем;
nediṣṭha spv. – самый близкий;

तस्यैष आदेशो यदेतद्विद्युतो व्यद्युतदा३ इतीन्द्र्यमीमिषदा३ इत्यधिदैवतम् ॥ ४ ॥

ādeśa m – приказ, обучение, наставление
vi√dyut I P.– сверкать, вспыхивать;
iti f – движение, ходьба;
ni√miṣ VI P. - мигать, моргать, закрывать глаза;
adhidaivata n – (верховное) божество;

अथाध्यात्मं यदेतद्गच्छतीव च मनोऽनेन चैतदुपस्मरत्यभीक्षणं संकल्पः ॥ ५ ॥

adhyātma – принадлежащий самому себе; n - высший дух, мировая душа;
upa√smar I P. – помнить;
abhikṣṇam adv. – все время, постоянно, сразу, немедленно, одновременно;
saṃkalpa m – решение, желание, воля, требование;

तद्ध तद्वनं नाम तद्वनमित्युपासितव्यं स य एतदेवं वेदाभि हैनं सर्वाणि भूतानि संवाञ्छन्ति ॥ ६ ॥

vana n (здесь в केणुप) - сильное желание, устремление;
saṃ√vāñch I P. – желать, хотеть, стремиться;

उपनिषदं भो ब्रूहीत्युक्ता य उपनिषद्वाह्मीं वाव त उपनिषदमब्रूमेति ॥ ७ ॥

vāva – (ведийская частица) в самом деле, именно, как раз;

तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनम् ॥ ८ ॥

dama m - обуздывание страстей, смирение плоти, власть над собой;
pratiṣṭhā f – остановка, постоянство, местопребывание, пристанище; основание;
āyatana n - местопребывание, храм;

यो वा एतामेवं वेदापहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति ॥ ९ ॥

apa√han II P. – выбивать, отбрасывать;
juseya – лучший, высший;
prati√sthā I P. – противостоят, стоять, покоиться.

इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

आप्यायन्तु ममाङ्गानि वाक्प्राणश्चक्षुः श्रोत्रमथो
बलमिन्द्रियाणि च सर्वाणि सर्वं ब्रह्मोपनिषदं
माहं ब्रह्म निराकुर्यां मा मा ब्रह्म निराकरोद्
अनिराकरणमस्त्वनिराकरणं मेऽस्तु ।
तिदात्मनि निरते य उपनिषत्सु धर्मास्ते मयि सन्तु ते मयि सन्तु
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

इति सामवेदीया केनोपनिषत्समाप्ता